

Ochrona Wizerunku Dziecka w Internecie

Wizerunek dziecka podlega ochronie prawnej, zarówno jako dobro osobiste, jak i dana osobowa. Rodzice i opiekunowie prawni mają obowiązek chronić wizerunek dziecka i dbać o jego prywatność.

- ▶ Przepisy ustawy z 04.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach nie pozostawiają wątpliwości. Zgodnie z art. 81 rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej a w przypadku osób niepełnoletnich – zgody ich rodziców lub opiekunów prawnych.
- ▶ *Kodeks rodziny i opiekuńczy, Art. 97. § 1. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, każde z nich jest obowiązane i uprawnione do jej wykonywania.*
- ▶ *Art. 6 ust. 1 lit. f rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L z 2016 r. 119, s. 1 ze zm.) RODO.*

CO MÓWIĄ PRZEPISY?

Definicja Wizerunku

Wizerunek osoby fizycznej nie został zdefiniowany w polskim prawie. Wizerunek to obraz danej osoby, który został utrwalony, np. na zdjęciu. Pozwala rozpoznać człowieka i go zindywidualizować.

Cechy Fizyczne

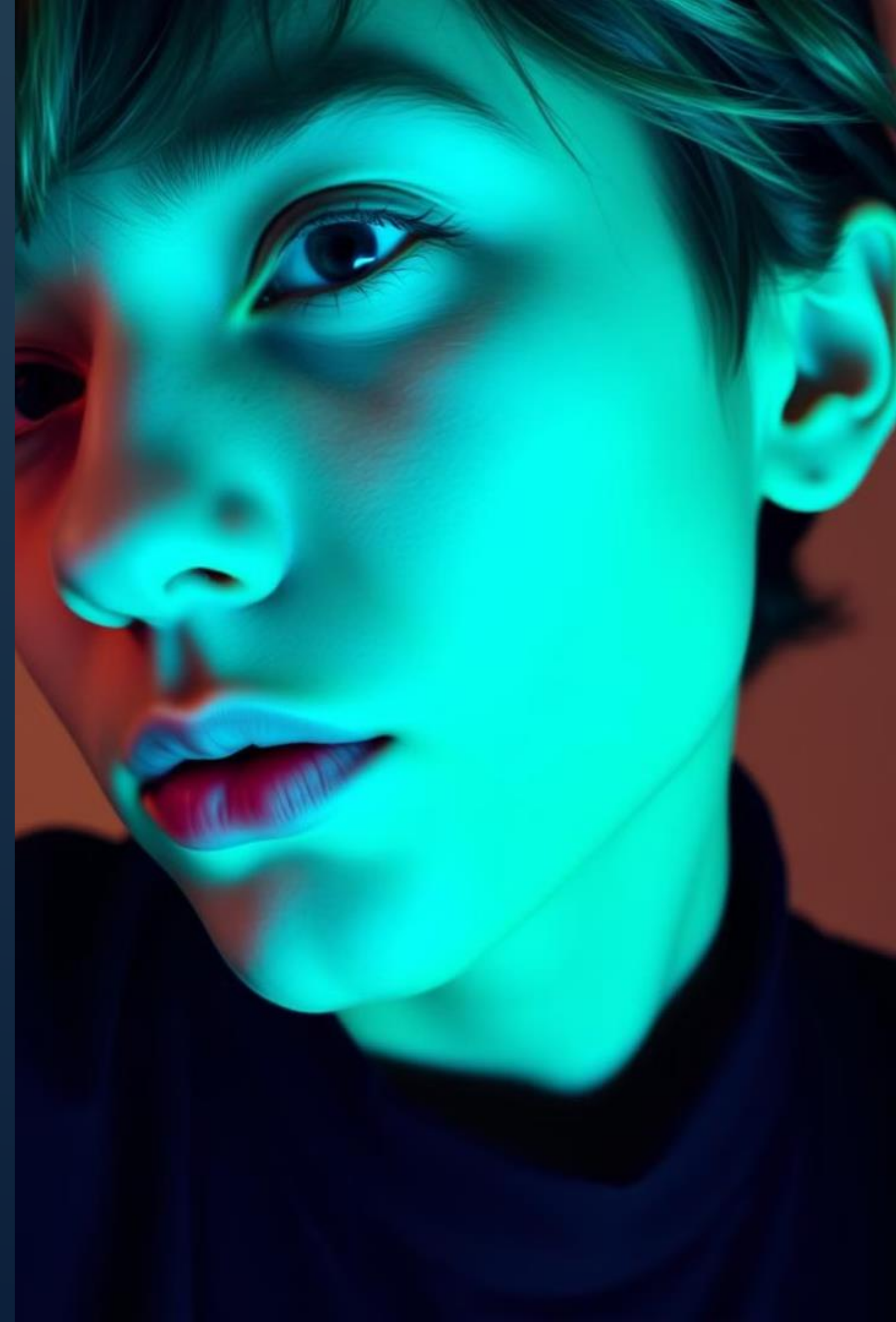
Wizerunek obejmuje różne cechy fizyczne, w tym twarz, sylwetkę, ubiór, okulary i fryzurę.

Utrwalenie

Wizerunek musi być utrwalony w jakiś sposób, np. na zdjęciu, filmie lub nagraniu.

Rozpoznanie

Wizerunek pozwala rozpoznać daną osobę i odróżnić ją od innych.

Rozpowszechnianie Wizerunku

Rozpowszechnianie wizerunku oznacza publiczne udostępnianie go, co powoduje, że dociera on do nieograniczonego kręgu odbiorców.

1

Media Społecznościowe

Publikowanie wizerunku na platformach społecznościowych, takich jak Facebook, Instagram czy TikTok.

2

Strony Internetowe

Udostępnianie wizerunku na stronach internetowych, blogach i portalach informacyjnych.

3

Materiały Promocyjne

Wykorzystywanie wizerunku w plakatach, ulotkach i innych materiałach promocyjnych.

Ochrona Prawna Wizerunku

Wizerunek jest dobrem osobistym, podlega ochronie na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego. Rozpowszechnianie wizerunku bez zgody może skutkować roszczeniami cywilnymi.

Naruszenie

Rozpowszechnianie wizerunku
bez zgody

Skutki

Zaprzestanie naruszenia,
usunięcie skutków,
zadośćuczynienie,
odszkodowanie.

Zgoda na Rozpowszechnianie Wizerunku

Rozpowszechnianie wizerunku dziecka wymaga zgody rodziców lub opiekunów prawnych. Zgoda powinna być wyrażona w sposób dobrowolny, precyzyjny i przejrzysty.

1

Dobrowolność

Rodzice nie mogą być przymuszani do wyrażenia zgody.

2

Precyzja

Zgoda powinna wskazywać cel, sposób i warunki wykorzystania wizerunku.

3

Przejrzystość

Zgoda powinna być napisana zrozumiałym językiem dla rodziców i dzieci.

Wyjątki od Zgody

Rozpowszechnianie wizerunku osoby stanowiącej jedynie szczegół całości, np. zgromadzenia, nie wymaga zgody.

Zgromadzenie

Zdjęcie z imprezy sportowej, pikniku szkolnego czy warsztatów.

Krajobraz

Zdjęcie przedstawiające krajobraz, na którym osoby są jedynie tłem.

Impreza Publiczna

Zdjęcie z koncertu, demonstracji lub innego wydarzenia publicznego.

Standardy Ochrony Małoletnich

Standardy ochrony małoletnich, które mają obowiązek wdrożyć wszystkie podmioty pracujące z dziećmi, powinny regulować kwestię publikowania wizerunków dzieci.

Szkoły

Ustalenie zasad publikowania wizerunków uczniów w materiałach szkolnych.

Szpitala

Ochrona wizerunku pacjentów małoletnich, zwłaszcza w przypadku publikowania informacji o ich leczeniu.

Kluby Sportowe

Ustalenie zasad publikowania wizerunków dzieci podczas treningów i zawodów.

Skala Zjawiska

Wizerunek dziecka jest często prezentowany w internecie, co rodzi pytania o jego ochronę i prywatność.

1

Cyfrowy Ślad

23% dzieci ma cyfrowy ślad już przed narodzinami, w postaci zdjęć z USG ciąży.

2

Zdjęcia w Internecie

81% dzieci poniżej drugiego roku życia ma cyfrowy ślad w postaci zdjęć opublikowanych w internecie.

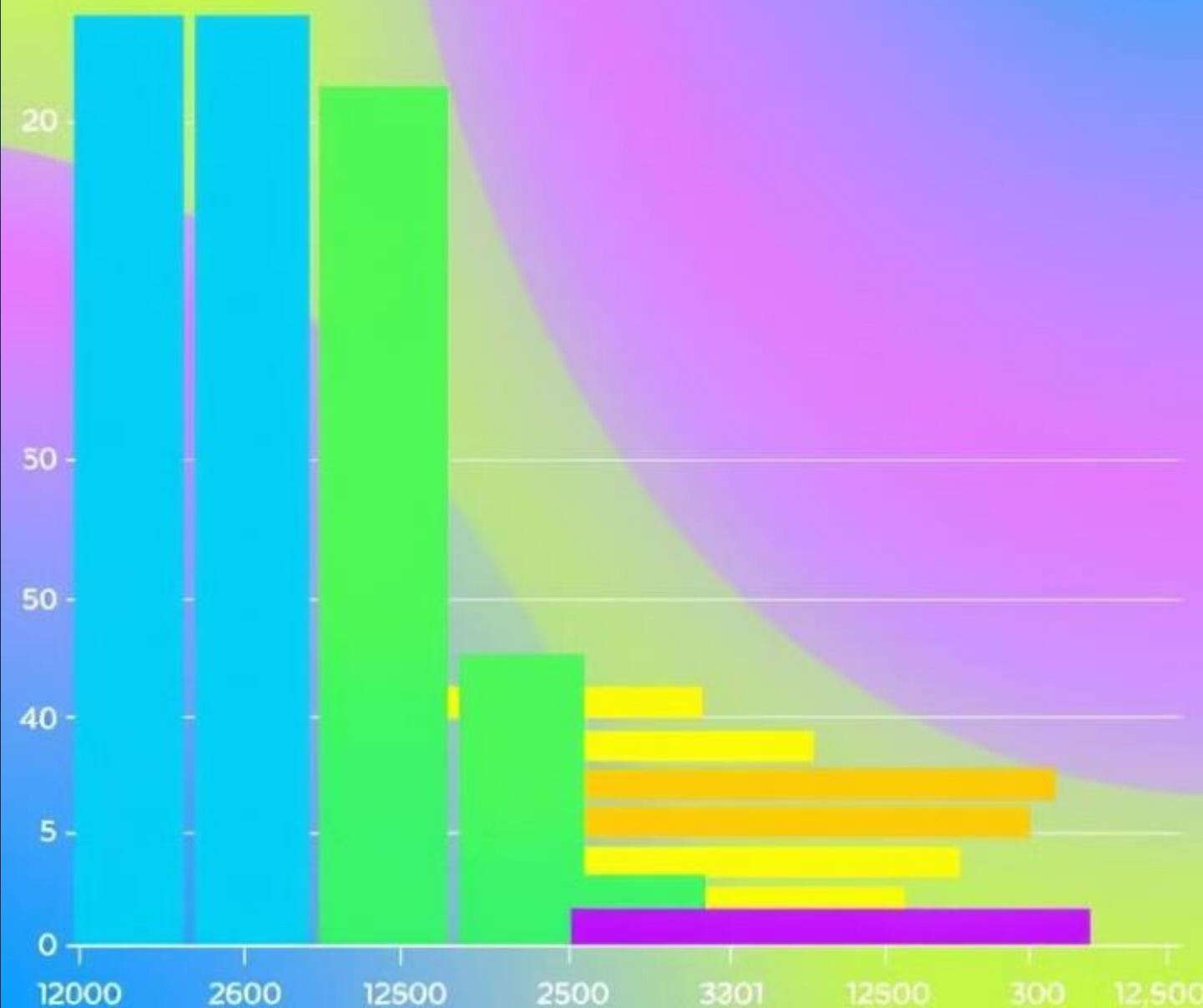
3

Udostępnianie Treści

75% rodziców regularnie korzystających z internetu dzieli się zdjęciami lub filmami z udziałem swoich dzieci.

Online presence for children

Show your case for their happiness for all age group?

What collante of sasive for the online, or online's group est the childrent angulage be atreen youlerace'estry graints.

Pqyctabyes tocef offenser our pricness.

Sharenting

Sharenting to publikowanie przez rodziców w internecie treści ze swoimi dziećmi w roli głównej, często bezrefleksyjnie i bez ich zgody.

1

Oversharenting

Nadmierne udostępnianie informacji o dziecku w internecie, co może naruszać jego prywatność.

2

Negatywne Skutki

Dzieci mogą odczuwać zawstydzenie, niezadowolenie i być narażone na nieprzyjemne komentarze.

3

Cyberprzemoc

Materiały z udziałem dzieci mogą być wykorzystywane do kpin, hejtu i cyberprzemocy rówieśniczej.

Empatia i Szacunek

W świecie pełnym ekranów należy rozwijać empatyczne podejście i szacunek do prywatności dzieci. Ważne jest, aby chronić ich wizerunek i dbać o ich dobro.

Prywatność

Dzieci mają prawo do prywatności i ochrony swojego wizerunku.

Dobro Dziecka

Rodzice i opiekunowie prawni mają obowiązek chronić dobro dziecka i dbać o jego przyszłość.

Empatia

Ważne jest, aby wczuć się w sytuację dziecka i zrozumieć jego potrzeby.

Ryzyko udostępniania wizerunków dzieci w internecie

W internecie nic nie ginie. Raz umieszczony materiał może pozostać tam na zawsze. Udostępniany przez tysiące użytkowników, może błyskawicznie się rozprzestrzeniać, co powoduje, że trudno go usunąć, a właściwie – staje się to niemożliwe.

Utrata kontroli nad treścią

Pobieranie i modyfikacja

Zdjęcia i filmy mogą być pobierane, modyfikowane i rozpowszechniane przez innych internautów.

Zrzut ekranu

Każde urządzenie pozwala na zrobienie zrzutu ekranu i skopiowanie materiału.

Cyberprzemoc

1

Hejt i kpiny

Zdjęcia i filmy z udziałem dzieci mogą narazić je na hejt, kpiny i krzywdzące komentarze.

2

Wpływ na samoocenę

Cyberprzemoc może wpłynąć na samoocenę dziecka, powodując złość, smutek i poczucie bezradności.

3

Wykorzystanie przeciwko dziecku

Materiały mogą zostać użyte przeciwko dziecku do dręczenia, wyśmiewania, wyzwisk czy szantażowania.

Wykorzystanie treści w celach przestępczych

Kradzież tożsamości

Wizerunek dziecka może zostać wykorzystany do kradzieży cyfrowej tożsamości, np. w celu prowadzenia zbiorów na „chore” dziecko.

Deepfake

Zdjęcia dzieci mogą zostać wykorzystane do tworzenia deepfake'ów, np. w celu szantażu i wyłudzenia pieniędzy.

Fora pornograficzne

Zdjęcia i nagrania z udziałem dzieci mogą trafiać na fora z treściami pornograficznymi.

Nieświadome udostępnianie informacji

1

Komentarze i kontekst

Razem ze zdjęciem lub filmem udostępnianych jest więcej informacji niż sam wizerunek.

2

Dane osobowe

Informacje o dziecku, takie jak imię, wiek, miejsce zamieszkania i szkoła, mogą zostać ujawnione.

3

Ryzyko wykorzystywania

Zgromadzone dane mogą zostać wykorzystane w celach zagrażających bezpieczeństwu dziecka.

Wykorzystanie wizerunków dzieci w celach komercyjnych

Influencerzy

Promowanie usług i produktów z wykorzystaniem zdjęć i filmów dzieci.

Spotkania i warsztaty

Materiały z udziałem dzieci wykorzystywane do promocji firm i usług.

Naruszanie godności

Krępujące sytuacje

Materiały z udziałem dzieci ukazujące je w krępujących sytuacjach, w niepełnym ubraniu lub nago.

Upokorzenie

Ujęcia z plaży, basenu, w trakcie czynności higienicznych udostępniane są w internecie, co wiąże się z kompromitacją i upokorzeniem.

Troll parenting

Bezrefleksyjne publikowanie treści, które kompromitują, wyśmiewają i upokarzają dziecko.

Odbieranie dziecku prawa do budowania własnej historii

1

Nadmierne dokumentowanie

Życie dziecka jest nadmiernie i bez konsultacji z nim dokumentowane w sieci przez dorosłych.

2

Wpływ na przyszłość

Ślad cyfrowy dziecka buduje się, zanim samo może zdecydować, jakie informacje o sobie chce upubliczniać.

3

Rekruterzy

Rekruterzy przeglądają historie kandydatów w internecie, w tym w mediach społecznościowych.

Brak podmiotowego traktowania dzieci

1

Prawo do prywatności

Dzieci mają prawo do decydowania o tym, co chcą publikować na swój temat.

2

Zależność emocjonalna

Dzieci często znajdują się w sytuacji zależności emocjonalnej od dorosłych i mogą zgodzić się na więcej niż w relacji z kimś obcym.

3

Odpowiedzialność dorosłych

Odpowiedzialność za ochronę prywatności dziecka spoczywa głównie na dorosłych.

?

Świadoma zgoda dziecka

Czy dziecko jest w stanie zrozumieć, jakimi prawami rządzą się publikacje w sieci i jakie konsekwencje może za sobą nieść tego typu ekspozycja? Ze względu na wiek i etap rozwojowy dziecka istnieje spore ryzyko, że nie. Warto rozmawiać z dziećmi o korzyściach i ryzyku publikowania ich wizerunków.

A group of young girls in colorful dresses are playing on a grassy lawn under a bright sun. One girl in the foreground is sitting on the grass, looking down at something in her hands. Other girls are scattered around, some sitting and some standing. A small red toy car is visible on the grass in the foreground. The background shows a line of trees and a clear blue sky.

Publikowanie wizerunku dziecka w internecie: co warto rozważyć?

Placówki działające na rzecz dzieci i młodzieży powinny rozważyć konsekwencje publikowania wizerunków podopiecznych. Ważne jest, aby wspierać dzieci w budowaniu przekonania o prawie do prywatności i decydowania o swoim wizerunku.

Pytania do rozważenia przed publikacją

1

Cel publikacji

Czy publikacja wizerunku dziecka jest niezbędna do realizacji celu?

2

Alternatywne rozwiązania

Czy istnieje inny sposób na osiągnięcie celu bez publikowania wizerunku?

3

Zgoda rodziców

Czy rodzic lub opiekun prawny dziecka wyraził zgodę na publikację wizerunku?

4

Dobrowolność dziecka

Czy dziecko czuje się komfortowo z byciem fotografowanym lub nagrywanym?

Aspekty etyczne i prawne

Godność i prywatność

Czy publikacja narusza godność dziecka, nie zawstydzia go i nie ośmiesza?

Czy publikacja nie narusza prywatności dziecka i nie ujawnia poufnych informacji?

Konsekwencje dla dziecka

Jak dziecko może się poczuć, widząc ten materiał w przyszłości?

Czy publikacja może wpłynąć negatywnie na przyszłość dziecka?

Odpowiedzialność placówki

Placówki działające na rzecz dzieci powinny podchodzić do kwestii rozpowszechniania wizerunku z wielką rozwagą.

Decyzje w tym zakresie powinny być poddawane analizie, biorąc pod uwagę aspekty etyczne i prawne.

Alternatywne sposoby prezentacji

Zdjęcia bez identyfikacji

Publikowanie zdjęć, na których nie widać cech fizycznych dziecka pozwalających na jego identyfikację.

Efekty działań

Prezentacja efektów działań dzieci, śladów ich obecności czy aktywności (np. rysunki).

Zakrycie twarzy

Zakrycie twarzy dzieci na zdjęciach za pomocą elementów graficznych lub rozmycie wizerunku.

Zamknięte grupy rodziców

Publikowanie zdjęć dla rodziców na zamkniętej grupie.

Sztuczna inteligencja i rozmowa z dziećmi

Zdjęcia generowane przez AI

Możliwość wykorzystania zdjęć wygenerowanych przez AI, ale z zachowaniem ostrożności.

Rozmowa z dziećmi

Najcenniejsza będzie rozmowa z dziećmi na temat ich prawa do decydowania o własnym wizerunku.

Dodatkowe kwestie do rozważenia

1

Sytuacja życiowa dziecka

Czy publikacja zdjęć dzieci w trudnej sytuacji życiowej nie stygmatyzuje ich?

2

Domy dziecka i placówki specjalne

Czy publikacja zdjęć dzieci z domów dziecka lub placówek specjalnych nie będzie miała przykrych konsekwencji?

3

Charakter komercyjny

Czy publikacja nie ma charakteru komercyjnego i nie promuje usług lub produktów?

Budowanie świadomości społecznej

Placówki działające na rzecz dzieci i młodzieży

Odgrywają kluczową rolę w budowaniu świadomości społecznej na temat prawa dziecka do prywatności.

Wspólne działania

Ważne jest, aby placówki współpracowały ze sobą i z rodzicami w celu ochrony praw dzieci.

Kiedy można opublikować wizerunek dziecka bez uzyskania zgody na publikację?

- ▶ Są to 2 wyjątki dotyczące zarówno dzieci, jak i dorosłych:
- ▶ Zezwolenie nie jest wymagane w przypadku rozpowszechniania wizerunku:
 - osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych. Czyli mówimy tutaj np. o zdjęciu polityka podczas pełnionych obowiązków, nauczyciela np. wręczającego nagrody uczniom na koniec roku, ale także w przypadku dzieci: zdjęcie niepełnoletniej aktorki na planie filmowym lub podczas premiery, albo młodego sportowca na zawodach. Jednak trzeba pamiętać, że wyjątek ten nie dotyczy tych samych osób w sytuacjach prywatnych oraz taki wizerunek nie może być rozpowszechniany w celach innych niż informacyjne, a w szczególności w celach komercyjnych.
- ▶ – osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza czyli np. poszczególni uczniowie nie są wyróżnieni na zdjęciu, nie pozują a ich wizerunek nie jest kluczowy dla zdjęcia, czyli po ich usunięciu zdjęcie mogłoby nadal funkcjonować. Można więc opublikować bez zgody takie grupowe zdjęcia np. na stronie internetowej lub portalu społecznościowym, jednak bez dodatkowych informacji pozwalających ustalić tożsamość osób ujętych na zdjęciu.

Czy przyjęcie zapłaty za pozowanie jest równoznaczne ze zgodą na publikację wizerunku?

- ▶ Przyjęcie zapłaty za pozowanie, to kolejny wyjątek. Uważane jest ono za domniemaną zgodę na rozpowszechnianie wizerunku osoby portretowanej. Natomiast w przypadku wyraźnego zastrzeżenia osoby pozującej o braku zgody na rozpowszechnianie takiego zdjęcia, jego rozpowszechnianie jest bezprawne.
W przypadku dziecka praktycznie zawsze będzie potrzebna zgoda obojga rodziców / opiekunów prawnych. W 2018 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał, że w przypadku braku zgody ojca na publikację wizerunku dzieci, zapłata dokonana do rąk matki bądź przyjęcie przez nią innego świadczenia stanowiącego substytut zapłaty za pozowanie podczas sesji, owej bezprawności nie uchyla.
- ▶ *(Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 lipca 2018 r. V Aca 484/17).*

PYTANIA I ODPOWIEDZI

Czy wycofanie zgody na publikację wizerunku wiąże się z koniecznością usunięcia wszystkich zdjęć opublikowanych przed wycofaniem zgody?

- ▶ Osoba, która wyraziła zgodę na publikację wizerunku własnego, lub swojego dziecka może ją cofnąć w każdym momencie. Cofnięcie zgody na publikację wizerunku uniemożliwia dalsze jego rozpowszechnianie, ale może ono odnieść skutek wyłącznie na przyszłość; nie ma jednak wpływu na dotychczasowe publikacje dokonane zgodnie z udzieloną zgodą. Wycofanie zgody musi być równie łatwe jak jej wyrażenie.
- ▶ Zgodnie z art. 81 ustawy z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1231 ze zm.)

Co w sytuacji, kiedy wycofanie zgody wiąże się z realną stratą osoby rozpowszechniającej zdjęcia?

- ▶ Taka sytuacja będzie dotyczyć przede wszystkim dzieci – modeli, których zdjęcia są wykorzystywane w prasie, filmie, czy reklamie. Jeśli opiekunowie prawni modela chcą wycofać swoją zgodę na rozpowszechnianie wizerunku, po wykonaniu kosztownej sesji, lub kiedy ruszyła kampania promująca nową kolekcję projektanta.
- ▶ Najczęściej osoby zatrudniające takiego modela, zabezpieczają się różnymi klauzulami w umowach, często obwarowanymi karami umownymi za wycofanie zgody, które mają na celu pokrycie ewentualnych kosztów wycofania zgody. Oczywiście zawsze pozostaje też droga sądowa. Zasadą pozostaje, że wycofanie zgody nie wpływa na zgodność z prawem przetwarzania, którego dokonano na podstawie zgody przed jej wycofaniem.

ORAZ

Jak dochodzić swoich racji?

- ▶ Przede wszystkim należy skontaktować się z instytucją / osobą udostępniła nasz wizerunek, w celu wyjaśnienia sytuacji i zgłoszenia prośby o usunięcie. Istnieje również możliwość, zastąpienia wizerunku w sposób uniemożliwiający rozpoznanie osoby przedstawionej na zdjęciu. Tutaj najlepszym przykładem mogą być zdjęcia klasowe, do których pozuje cała klasa, ale na opublikowanym zdjęciu część dzieci ma zakryte twarze. Ostatecznością pozostaje postępowanie sądowe. W relacjach uczeń – szkoła raczej rodzice nie pozwą szkoły z powodu rozpowszechniania wizerunku dziecka. Naturalną drogą byłaby rozmowa z dyrektorem, a gdyby to nie odniosło skutku, sprawę należałoby zgłosić do kuratorium oświaty. W sytuacji prywatnych placówek lub, co jest dużo poważniejsze, nieautoryzowanego użycia wizerunku dziecka w celu komercyjnym warto sprawę skonsultować z prawnikiem.

Czy zgoda na wizerunek może być elementem formularza zgłoszeniowego na przykład na kolonię lub zajęcia sportowe?

- ▶ Niezbędne jest umożliwienie rodzicom bądź opiekunom podjęcia swobodnej w pełni świadomej decyzji w zakresie dysponowania wizerunkiem dziecka, dlatego powinien być to osobny druk. Zgoda na przetwarzanie wizerunku musi precyzyjnie określać miejsce oraz czas udostępnienia. Zgoda rodzica na publikację wizerunku dziecka uczestniczącego w zajęciach, projektach, zawodach i konkursach szkolnych, powinna być rozbita na poszczególne punkty – odrębnie dla każdej z aktywności – co do których rodzic może (ale nie musi) wyrazić zgodę. Zgoda powinna też zawierać informację dotyczącą aktów prawnych na których się opiera, oraz możliwości jej wycofania.

A TAKŻE

Podsumowanie

Publikowanie wizerunku dziecka w internecie wymaga rozwagi i odpowiedzialności. Placówki działające na rzecz dzieci powinny podejmować decyzje w tym zakresie z uwzględnieniem praw i potrzeb dziecka.

Publikacje

1. Polityka ochrony dzieci w Fundacji Orange, Fundacja Orange.
2. Standardy ochrony małoletnich, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.
3. Sharenting i wizerunek dziecka w sieci. Poradnik dla rodziców, A. Borkowska, M. Witkowska, NASK, Warszawa 2020.
4. Empatyczne instytucje. Prawa dziecka jako prawa człowieka w praktyce organizacji, K. Ciesiołkiewicz (red.).
5. Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców, R. Lange (red.), NASK, Warszawa 2023.
6. Troll parenting, czyli rodzice wyśmiewają własne dzieci w internecie, K. Majak.
7. Kidfluencerzy i dzieci-manekiny. Jak instarodzice zamieniają dzieciństwo w towar, M. Szymaniak.
8. Niebezpieczne zachowania rodziców w sieci – sharenting, oversharenting i troll parenting, A. Zychma